

Реакции на родителите на деца със специални нужди

• Отричане

След като научат, че детето им може да има увреждане, повечето родители реагират по начини, които са споделяни от повечето родители преди тях, а именно чрез отричане: „Това не може да се случва на мен, на моето дете, за нашето семейство”. Отричането бързо се слива с гняв, който може да бъде насочен към медицинския персонал, предоставил за първи път информация за проблема на детето. Гневът може също да присъства и в комуникацията между съпруг и съпруга или с баба и дядо или значимите други в семейството. В началото изглежда, че гневът е толкова силен, тъй като е предизвикан от чувствата на тъга и необяснима загуба, че човек не знае как да го обясни или да се справи с него.

Някои родители паралелно с обичта към детето се срамуват от неговото увреждане и не желаят близките и приятели, още по малко непознати хора, да знаят за него. Съвсем съзнателно те не говорят за проблемите на детето си родителят до последно се надява, че детето ще навакса изоставането. Тези родители имат нужда от специалист, който внимателно и на разбираем език да обясни състоянието на детето. По този начин няма да се губи ценно време, през което детето би развило умения, които в по-късна възраст може и да не успее да усвои.

• Страх

Страхът е друга незабавна реакция. Хората често се страхуват от неизвестното. Родителите често си задават следните въпроси: “Какво ще се случи с моето дете, когато стане на пет години, когато е на дванадесет, когато е на двайсет? Какво ще се случи с нея/ него, когато мен ме няма? ” Възникват и въпроси като: ” Ще може ли детето ми да посещава училище като другите деца?”, „Ще бъде ли способно детето ми да обича и живее и се смее и прави всички неща, които бяхме планирали?”

Страх от диагнозата: родителите знаят, че има проблем с детето, но се страхуват да го заведат при специалист, за да не научат диагнозата. Постепенно развиват стрес и всичко, свързано с развитието на детето. Това обикновено води до забавяне в диагностицирането и от там на самото обучение.

Неизвестността също поражда страх – родителите обикновено се страхуват, че състоянието на тяхното дете може да е възможно най-лошото. Неизбежен е страхът от отхвърляне от обществото. Страхове за това как ще бъдат засегнати братята и сестрите, въпроси за това дали да има повече братя или сестри в това семейство, както и опасения за това, дали съпругът или съпругата обичат това дете.

Тези страхове могат почти да парализират родителя.

- **Вина**

Идва ред на вината – вина и безпокойство за това, дали самите родители са причинили проблема? “Аз ли направих нещо, което да доведе до това?” „Грижих ли се достатъчно за себе си когато бях бременна?”, „Достатъчно ли добре се грижих за жена си когато беше бременна?”, „Когато детето беше много малко не си ли удари главата, като се подхлъзна?”, „ Братчето/ сестрата може да го е бутнало и да не ми е казало?...” Много самообвинения и разкаяние могат да произтекат само от няколко въпроса, свързани с причините за увреждането. Чувство на вина може да се прояви и в духовни и религиозни интерпретации на вина и наказание. Като следните въпроси: “Защо аз?” или “Защо моето дете?”, много родители се чудят: “Защо Бог е направил това за мен?”, или: “Какво съм направил, за да заслужи това?”

- **Объркване**

Объркването също бележи този травматичен период. Като резултат от неразбирането напълно какво се случва и какво ще се случи, объркването се разкрива в безсъние, невъзможност за вземане на решения и психическо претоварване. В разгара на такава травма информацията, която се получава от съответния специалист, може да изглежда неясна и изкривена. Родителите ще чуват нови думи, които никога не са чували преди, термини, които описват нещо, което не могат съвсем да разберат. Често като че ли родителите просто не са на една вълна с този, с който разговарят относно степента на увреждане на детето им. Родителят се чувства безсилен от това, че не може да промени факта, че детето му е с увреждане, но той иска да бъде компетентен и способен да преработва собствените си житейски ситуации. Изключително трудно е в такъв период да бъдеш принуден да разчиташ на решенията, мнения и препоръки на лекари и специалисти, които обаче са напълно непознати, с които все още не е установена добра връзка на доверие.

Разочарованието, че едно дете не е свършено, представлява заплаха за егото на много родители и е истинско предизвикателство към тяхната ценностна система. Това сътресение на фона на предишни очаквания може да създаде у родителя нежелание да приеме детето си като ценностен човек.

- **Отчаяние**

При отчаянието на проблема у родителя се появява силна потиснатост и песимизъм. Всички планове за бъдещето рухват. Тези родители непрекъснато се оплакват , а не предприемат адекватни положителни стъпки за детето си. При тези родители е необходимо тактично да се обмисля, че тяхната активна намеса ще помогне на детето им.

Типове реакции на родителите

- **Омаловажаване на проблема**

Родителят признава, че има проблем, но смята че той не е сериозен. Той непрекъснато води детето при специалисти, но ако казаното от тях не му хареса го води при други. Така се получава един кръговрат, в който родителят обикаля от специалист на специалист с надеждата най-после да чуе това, което иска да чуе, че проблемът не е толкова голям колкото казват другите. Понякога такива родители могат да са агресивни към специалиста, който не е казал това което искат да чуят. Непрекъснатата смяна на специалистите води до объркване и демотивация за работа при детето.

- **Преувеличаване на проблема**

Тези родители вземат най навремените мерки. Твърде често обаче преувеличават проблема и степента му, опитвайки се да контролират и влияят върху детското развитие, без да отчитат неговите закономерности и естествен ход. Те предявяват прекомерни изисквания към детето и по този начин предизвикват стрес и у него, и у себе си. Непрекъснатото недоволство от липсата на напредък води до срыв, а с течение на времето и до поява на агресия у детето.

- **Силно протезиране**

В някои семейства родителите и близките водени от криворазбрана обич детето с увреждане се превръща в божество. Неговите и най-абсурдните прищевки се изпълняват винаги и не му се позволява да върши нищо само. В повечето случаи това дете се превръща в абсолютно безпомощен инвалид. Този вид реакция на родителите е много разпространена и трудно се преодолява дори с помощ от специалист.

- **Занемаряване**

Това е противоположната реакция. При нея родителите могат да създават впечатление, че обичат детето си, но мразят увреждането. Грижата в тези случаи се изчерпва с удовлетворяване на нуждите от храна и облекло. Тези родители показват някаква грижа, защото се страхуват от общественото мнение за тях.

- **Отхвърляне**

За съжаление има и родители ,които изцяло отхвърлят детето с увреждане. Те се стремят на всяка цена да се освободят от него като го оставят в различни домове за медико социални грижи или поне в специални училище, като по този начин се освободят от грижата за него. Много често те забравят изобщо за съществуването на такова дете особено ако имат друго здраво, или го посещават изключително рядко. Тази реакция също трудно се повлиява дори и от специалистите.

- **Бунт**

Някои хора са в състояние да изгубят години в търсене на вина за проблема при детето им, без да правят нищо за решаването на проблема. Тези родители обикновено са настроени агресивно и обвиняват всички лекари, роднини или случайни хора проблемът става още по голям ,когато обвиненията са между съпрузите. Такива родители се озлобяват и към себе си, и към другите. В някои случаи може да се стигне до разпадане на семейството в резултат на войната за вината. Това обаче задълбочава проблемите на детето защото то се нуждае преди всичко от грижите на двамата родители.

- **Реални отношения**

За щастие при мнозина родители на деца с нарушения благодарение на съхранени нравствени ценности семейни традиции и интелигентност сивеем инстинктивно се наблюдават адекватни реакции тези родители бързо разбират че детето им има същите нужди като останалите: да бъде обичано, да общува, да играе. Единственото различие е това, че се развива и учи по особен начин. Те се отнасят реалистично в отношенията си към детето нежни и строги, справедливи и взискателни. Тези родители са в най голяма помощ на децата си защото създават основа за изграждане на полезни умения и навици у децата си.

В изброените реакции няма нищо ненормално. Всяко семейство както и отделните му членове имат различна способност за справяне. Чувството за вина е толкова силно, че действа сковаващо и убива желанието за живот и борба с проблема. Ключов е моментът на осъзнаването, че детето се нуждае от родителите, за да му осигурят щастие и зарила. В много от случаите родителите наложили си прагматичния поглед и поставили си цели свързани с развитието на детето обвързват и променят собствените си личности стават по уверени и изпълнени с повече търпение.

Когато в семейството се роди дете с увреждане взаимоотношенията вече не са същите. Промяна има във всяко семейство, сдобило се с нов член, но особено драстична е тя когато детето е проблем. Има два основни пътя, по които се развиват отношенията в подобни семейства :

- Връзките укрепват, семейството се чувства едно цяло ;
- Конфликтите ситуации и неразбирането стават водещи.

Добре е когато се получи първият вариант, но е по-важно да се знае защо се получава втория.